

On Drawings : แนวความคิดหนึ่งในการแสดง งานทางสถาปัตยกรรม

อภิรดี เกษมสุข

“The task of the translator consists in finding that intended effect (intention) upon the language into which he is translating which produces in it the echo of the original”¹

ในกระบวนการทำงานทางสถาปัตยกรรมนั้น ก่อนจะได้มาซึ่งตัวสถาปัตยกรรม (Built Artifact) ที่สามารถเห็นและจับต้องได้ในเชิงสามมิติที่แท้จริง จะมีกระบวนการตรงกลางทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดทั้ง

¹ Benjamin, Walter, **The Task of the Translator, Illuminations.**, New York, 1984.

² โครงสร้างในที่นี้หมายถึงโครงสร้างที่แสดงแนวความคิดทั้งหมดที่เป็นบ่อเกิดของสถาปัตยกรรมนั้น ไม่ได้หมายความว่าโครงสร้างในเชิงวิศวกรรมแต่อย่างใด

³ สถาปัตยกรรมในเชิงสามมิติบนกระดาษสองมิติ

⁴ Gibson, James J., **A Theory of Pictorial Perception; Sign, Images, and Symbol**, editor Kepes, Brazillier, P. 93-94

ตัวแทน (Surrogate) เป็นสื่อกลางที่มีหน้าที่กระตุ้นให้สำนึกถึงสิ่งที่ต้องการ ทั้งนี้ตัวแทนอาจมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการแสดง ในแง่ของ เป็นตัววัตถุ เป็นสถานที่ หรือเป็นเหตุการณ์ ที่ไม่ได้เกิดในขณะนั้น

⁵ ดูเพิ่มเติมใน Reichlin, Bruno, **Reflections: Interrelations between Concepts, Representation and Built Architecture.** DIADALOS

ขยายความเรื่อง “Cardboard Architecture” ของ Peter Eisenman

ในรูปธรรมและนามธรรม ที่อาจได้รับอิทธิพลมาจาก กระแสความคิดในขณะนั้นในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมฯ ออกมาให้เห็นเป็นรูปลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีโครงสร้าง² ใกล้เคียงกับสถาปัตยกรรมสุดท้ายมากที่สุด กระบวนการตรงกลางนี้ก็คือ การแสดงงานทางสถาปัตยกรรม (Architectural Representation)

การแสดงงานทางสถาปัตยกรรมประกอบไปด้วยรูปแบบที่แพร่หลาย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. การเขียนแบบ (Drawings) 2. การทำหุ่นจำลอง (Models) การเขียนแบบนั้นเป็นการแสดงงานสามมิติด้วยสื่อที่จำกัดอยู่เพียงสองมิติ³ ส่วนการทำหุ่นจำลองเป็นการแสดงงานสามมิติด้วยสื่อสามมิติอย่างไรก็ตามการแสดงแบบทั้งสองรูปแบบนี้เป็นแค่เพียงตัวแทน⁴ของสถาปัตยกรรมเท่านั้น ทั้งนี้ถึงแม้ว่าการแสดงงานทางสถาปัตยกรรมจะเป็นเพียงแค่ตัวแทน แต่เนื้อหาที่สื่อออกมานั้นอยู่ตรงกลาง ระหว่างความสัมพันธ์ของภาพในความคิดและตัวสถาปัตยกรรมจริงรวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกันของความงามและประโยชน์ใช้สอยที่สถาปนิกผู้ออกแบบมุ่งหมาย⁵

ในความจำกัดของการแสดงงานสามมิติด้วยคุณสมบัติที่มีเพียงแค่สองมิติของการเขียนแบบ น่าจะทำให้ขั้นตอนการแสดงแบบลักษณะนี้ลดความสำคัญของการเป็นตัวแทนสถาปัตยกรรมลง แต่กลับตรงกันข้ามเพราะการเขียนแบบได้รับการค้นคว้าพัฒนาทั้งในด้านปรัชญาและวิทยาศาสตร์เพื่อให้เป็นตัวแทนสถาปัตยกรรมที่มีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อ

พิจารณาถึงการเขียนแบบพบว่า มีขั้นตอนการแสดงผลแบบด้วยการเขียนแบบที่สำคัญอยู่สองขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนการแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) และขั้นตอนการแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) การแสดงผลแบบทั้งสองขั้นตอนต่างก็พูดถึงสิ่งเดียวกัน คือตัวสถาปัตยกรรมสุดท้าย แต่ภาษาที่พูดและคำอธิบายนั้นต่างกัน การแสดงผลแบบทางด้านความคิด (Architectural Drawings) เริ่มต้นจากความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย ผสมผสานกับความต้องการด้านความงาม และ*แนวความคิดที่เป็นบ่อเกิดพื้นฐาน (Architectural Concept)* รวมถึงอิทธิพลในขณะนั้นในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมฯ ก่อให้เกิดเป็นรูปลักษณะของสถาปัตยกรรมขึ้น ส่วนการแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) เริ่มต้นจากการแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม แปลรูปทุกเส้น ทุกที่ว่าง ทุกบรรยากาศให้เป็น *ตัวเลขแทนลักษณะของสถาปัตยกรรม*⁶ เมื่อถึงจุดนี้จะมี

⁶ ในการแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) มีการจัดหมวดหมู่ของการแสดงผลแบบออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ ส่วนงานสถาปัตยกรรม ส่วนงานวิศวกรรมโครงสร้าง ส่วนงานวิศวกรรมระบบ ฯลฯ แต่เมื่อพิจารณาถึงจุดเริ่มต้นของการเขียนแบบและตัวควบคุมการเขียนแบบแล้ว ตัวเลขมีความสำคัญมากกว่าแนวคิดพื้นฐาน

⁷ Hewitt, Mark, *Representational Forms and Modes of Conception*, JAE, Volume 39, Number 2, Winter, 1985, p. 2

สถาปนิกในสมัยกรีกใช้คำอธิบายในการก่อสร้างอาคาร ย้อนหลังไปถึงปี 725 B.C. เรื่อยมาจนถึงศตวรรษที่ 5 และหลังจากนั้นในสมัยกรีก สถาปัตยกรรมถูกถ่ายทอดด้วยคำอธิบายและหุ่นจำลอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการก่อสร้าง โดยเฉพาะการก่อสร้างวิหาร

⁸ Hewitt, Mark, op. cit., p. 2-3

⁹ Kahn, Andrea, *Disclosure: Approaching Architecture*, The Harvard Architectural Review 8, Rizzoli International, NY, NY, 1992, p. 4

คำถามคำถามหนึ่งเกิดขึ้นได้แก่ เป็นไปได้หรือไม่ที่สถาปัตยกรรมจะถูกสร้างขึ้นโดยไม่ผ่านกระบวนการเขียนแบบ หรือผ่านเพียงกระบวนการเขียนแบบกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งเท่านั้น ก่อนจะค้นหาคำตอบสำหรับคำถามนี้ น่าที่จะเข้าใจร่วมกันอย่างหนึ่งว่า อาคารทุกอาคาร ดึกทุกดึก บ้านทุกหลัง ฯลฯ ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นสถาปัตยกรรมไปเสียทั้งหมด ดังนั้นคำตอบสำหรับคำถามข้างต้นก็คือเป็นไปได้ถ้าอาคารนั้นไม่มีความยุ่งยากหรือขั้นตอนมากมายนักในการคิดและการก่อสร้างอย่างเช่นการสร้างบ้าน กระโจม อาคารอย่างง่าย ๆ ที่สัดส่วนต่าง ๆ ช่างเข้าใจเป็นอย่างดี⁷ จนไม่มีความจำเป็นต้องเขียนแบบ หรือการเขียนแบบแต่เพียงอย่างเดียวหนึ่งก็เพียงพอที่สถาปนิกและช่างที่ทำการก่อสร้างจะเข้าใจตรงกัน สำหรับอาคารที่มีความซับซ้อนในเชิงประโยชน์ใช้สอยและรูปทรงโดยเฉพาะ ในปัจจุบันที่สถาปัตยกรรมเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายสาขา การเขียนแบบมีความจำเป็นมากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสถาปนิกมีความเข้าใจในอาคารที่ทำการออกแบบอย่างแท้จริง⁸ รวมทั้งให้ผู้คนที่ทำงานร่วมกับสถาปนิกและช่างที่ทำการก่อสร้างมีความเข้าใจตรงกับความต้องการของสถาปนิกอีกด้วย

ในระหว่างการแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) และการแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) นั้น จุดที่แตกต่างกันนอกจากจะเป็นจุดเกิดและผลลัพธ์ที่แตกต่างกันแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจอีกจุดหนึ่งได้แก่ การแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) สามารถแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการพัฒนาของความคิด ในขณะที่การแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่ควรจะเป็นเท่านั้น เพราะฉะนั้นข้อมูลบางอย่างจะหายไปในช่วงนี้⁹ และเมื่อสถาปัตยกรรมเสร็จสมบูรณ์ คำอธิบายถึงความหมายที่มา บ่อเกิดของความคิด สื่อที่สถาปัตยกรรมต้อง

การบอก ๆ ต้องใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียนเป็นสื่อกลางในการสื่อสารเนื้อหาที่สถาปนิกต้องการ เพื่อให้ผู้ดูได้รับรู้ตรงกับตัวสถาปนิกผู้ออกแบบ ถึงอย่างไรก็ตามสถาปัตยกรรมที่สร้างเสร็จแล้วนั้น ตัวมันเองย่อมสะท้อนเนื้อหา¹⁰ที่สถาปนิกสอดใส่เอาไว้ออกมาไม่บ้างก็น้อย ดังนั้นถ้างานออกแบบสถาปัตยกรรมนั้นไม่ได้สร้าง เราจะถือว่ามันเป็นสถาปัตยกรรมหรือไม่¹¹ และเมื่อไม่ได้สร้างสถาปัตยกรรมนั้นจะหยุดตัวเองอยู่ที่การแสดงผลแบบในขั้นตอนใด หยุดในขั้นตอนการแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) หรือหยุดในขั้นตอนการแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings)

ถ้าเราตัดสินที่สถาปัตยกรรมที่ไม่ได้สร้างว่าไม่ถือเป็นสถาปัตยกรรมที่แท้จริงดูจะเป็นความคับแคบทางความคิดไปหน่อย เพราะบางครั้งสถาปัตยกรรมถูกระงับการสร้างด้วยเหตุผลวิสัยต่าง ๆ อาทิ เช่น เหตุผลด้านเศรษฐกิจ เหตุผลด้านการเมือง ฯลฯ หน้าที่ว่าสถาปัตยกรรมที่ได้รับการออกแบบนั้นไร้คุณค่าเชิงสถาปัตยกรรมไม่ ดังนั้นความรู้ เนื้อหา โครงสร้าง ที่ต้องการสื่อออกมาด้วยสถาปัตยกรรมก็อาจหยุดลงด้วย ทำอย่างไรจึงจะให้ ความรู้ เนื้อหา โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ที่ต้องการจะสื่อออกไปยังคงสามารถส่งผ่านไปให้ผู้ดูเข้าใจได้ และเข้าใจได้ด้วยตัวเองให้มากที่สุด หากพิจารณาถึงการแสดง

¹⁰ เนื้อหาในที่นี้หมายถึงความหมาย ที่มา บ่อเกิดแห่งความคิด อิทธิพลที่ได้รับ และสื่อที่สถาปัตยกรรมต้องการบอก

¹¹ ดูเพิ่มเติม Ingraham, Catherine, *Slow Dancing*, INLAND ARCHITECT, September/October 1987, p. 46

¹² Kahn, Andrea, op. cit., p. 3-7

¹³ ไม่ว่าจะเป็บบรร่างพื้นฐาน (Sketches) หรือแบบที่พร้อมจะนำไปทำแบบเพื่อการก่อสร้าง (Final Development Drawings) หรือแม้กระทั่งแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) เอง มีหลักการทางวิทยาศาสตร์หลักการหนึ่งที่เหมือนกัน คือ การใช้มาตราส่วน (Scale) และสัดส่วน (Proportion) ในการเขียนแบบ

แบบทั้งสองขั้นตอน จะเห็นได้ว่าถ้าหากผู้ดูไม่ได้รับการอธิบายจากสถาปนิกผู้ออกแบบ ผู้ดูจะเข้าใจในเนื้อหาของสถาปัตยกรรมตามความหมายของสถาปนิกได้ไม่ทั้งหมด ณ จุดนี้การแสดงผลแบบเพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) มีข้อจำกัดในตัวเอง เนื่องจากภาษาที่ใช้ในแบบ เพื่อการก่อสร้าง (Working Drawings) เป็นภาษาที่ถูกกำหนดด้วยความต้องการทางกฎหมายและความต้องการด้านวิศวกรรม (ระยะที่ต้องการให้ก่อสร้างให้ถูกต้อง) การจะใส่เนื้อหาอื่น ๆ ของสถาปัตยกรรมลงไป ดูจะเป็นการฟุ่มเฟือยและไม่มีคามจำเป็นเท่าไร ในขณะที่การแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) จะมีข้อจำกัดในภาษาที่ใช้น้อยกว่า รวมทั้งตัวแบบเองก็มีจุดประสงค์ที่จะทำการศึกษาถึงเนื้อหาทางสถาปัตยกรรมอยู่แล้ว เมื่อย้อนกลับไปดูขอบเขตของสถาปัตยกรรมจะพบว่าสถาปัตยกรรมนั้นถูกจัดให้อยู่ตรงกลางระหว่างวิทยาศาสตร์และศิลปะ ถ้าวิทยาศาสตร์หมายถึงประโยชน์ใช้สอย และการก่อสร้างสถาปัตยกรรม ศิลปะหมายถึงความงามความงามทั้งภายนอกและภายในของตัวสถาปัตยกรรมสุดท้ายเอง และความงามของเมืองที่ได้รับผลกระทบมาจากสถาปัตยกรรมโดยรวมในขนาดย่อส่วนลงมา วิทยาศาสตร์หมายถึงแบบก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม (Working Drawings) และศิลปะหมายถึงแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่าแบบก่อสร้าง (Working Drawings) นั้นเป็นแบบของวัตถุ ส่วนแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) เป็นวัตถุนั้นเอง¹²

แบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) ไม่ได้นับว่าเป็นศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว เพราะการจะสร้างสถาปัตยกรรมขึ้นมาบนกระดาษนั้น อย่างไรก็ตามยังคงต้องใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยเสมอ¹³ ดังนั้นแบบทางสถาปัตยกรรมเพียงอย่างเดียวก็สื่อให้เห็นถึงจุดพบกันระหว่างวิทยาศาสตร์และศิลปะได้ จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการ

แสดงแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และมีขอบเขตที่กว้างไกล มากกว่าการจำกัดแค่การดูให้ออกถึงรูปร่าง ที่ว่าง วัสดุทางสถาปัตยกรรมเท่านั้น ในปัจจุบันแบบทางสถาปัตยกรรมยังพัฒนาตัวเองไปเป็นเครื่องมือในการทดลองแนวความคิดเชิงสถาปัตยกรรมและอิทธิพลโดยรอบที่มีผลต่อสถาปัตยกรรม¹⁴ ผู้ดูไม่ได้เพียงแต่ดูรูปลักษณะของสถาปัตยกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่อ่านได้ถึง แนวความคิด ที่มา ความหมาย สารที่ต้องการจะสื่อผ่านทางลายเส้น ตัวหนังสือ รูปภาพ มุมมอง

¹⁴ Ingraham, Catherine, op. cit., p. 47

¹⁵ ดูความหมายของ (Collage/Montage) เพิ่มเติมใน

- Group Mu, eds., **Collages**, Union General, Paris, 1978

- Ulmer, Gregeory L., **The Object of Post-Criticism**, The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture, Bay Press, Seattle, WA, 1983

- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย**, บริษัท เพื่อนพิมพ์ จำกัด, กรุงเทพฯ, 2530

ราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความของ Collage ไว้ว่าเป็นภาพปะติด ใช้วิธีปะแผ่นวัสดุบนพื้นในลักษณะแบนราบ หรือนูนสูงจากพื้นภาพเพียงเล็กน้อย วัสดุที่ใช้ปะและแผ่นพื้นที่เป็นที่รองรับไม่จำกัดประเภท อาจระบายสี วาดภาพ หรือพิมพ์ทับลงไปอีกก็ได้ ให้คำจำกัดความของ Assemblage การผสมผล เป็นกถวิธีในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมประเภทสามมิติวิธีหนึ่ง โดยนำวัสดุหลายชนิดมาผสมผลประกอบรวมกันสร้างเป็นผลงานใหม่ อาจทำเป็นประติมากรรมลอยตัว หรือติดกับผนังหรืออื่น ๆ ก็ได้ รวมทั้งยังสามารถนำหรือทำการปั้น แกะสลัก หรือระบายสีตกแต่งร่วมประกอบในงานได้ด้วย และให้คำจำกัดความของ Mixed Media ว่าเป็นศิลปกรรมที่มีวัสดุหรือกถวิธีต่าง ๆ เข้าไปผสมจนไม่อาจถือว่าเป็นงานชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างเดียวได้

ในที่นี้ต้องการให้ Collage/Montage กินความรวมครอบคลุมคำจำกัดความทั้งสาม เนื่องจากหลักการในการทำงานเหมือนกันเพียงแต่ต่างกันที่มีติของงานที่ออกมาทั้งที่จริง ๆ แล้วทั้งสามเป็นเหมือนกับส่วนย่อยและขยายซึ่งกันและกัน (Microcosm/Macrocosm)

การจัดวาง ฯลฯ ที่ปรากฏอยู่กับแบบทางสถาปัตยกรรมนั้น

หากสิ่งที่ต้องการจะบรรลุลงไปในวัตถุ (แบบทางสถาปัตยกรรม) มีมากมาย ซับซ้อน และมีข้อจำกัดในการอ่าน บนวัตถุที่มีข้อจำกัดในการแสดงงานโดยตัวเอง (สองมิติ) จะมีวิธีใดบ้างที่จะบรรลุลงไปได้ในวิธีการของสถาปัตยกรรมที่ชิ้นส่วนต่าง ๆ ถูกประสมร่วมกัน (Assemblage) ชิ้นส่วนเหล่านั้นล้วนเป็นชิ้นส่วนพื้นฐานที่มีหน้าที่ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมขึ้น เช่นผนัง พื้น เพดาน ฯ บนพื้นที่แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งไปพ้องกับขั้นตอนการทำงานของงานสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) ในงานศิลปะแขนงอื่น สื่อประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) คือวิธีการทำงานศิลปะวิธีการหนึ่ง โดยหลักการคือทำการเลือกวัสดุพื้นฐานที่จะใช้เป็นสื่อนำมาประสมกันขึ้นใหม่บนที่ว่างและบริบทที่ต่างกันออกไป ทำให้การอ่านความหมายเปลี่ยนไป¹⁵ การทำงานโดยวิธีนี้ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะในงานศิลปะบริสุทธิ์ (Fine Arts) เท่านั้น แต่กระจายไปในทุกแขนงของศิลปะ ดนตรี ละคร หนังสือ รูปถ่าย ภาพยนตร์ ฯลฯ ในรูปถ่ายวิธีการประสมแบบนี้จะเห็นได้อย่างแพร่หลาย เช่น การตัดขอบรูปแล้วนำมาจัดวางใหม่คู่กับตัวหนังสือ การแก้ฉากหลังของรูปใหม่ด้วยสี พื้นผิว หรือภาพยนตร์เป็นสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ของภาพที่จำลองมาจากจินตนาการนำมาเรียงกันเข้าให้เป็นเรื่องราว ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นการทดลองในพื้นที่ฐานความคิดของงานสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ทั้งสิ้น เหตุใดตัวแทนของสถาปัตยกรรมซึ่งมีหลักการพื้นฐานของการประสมในบริบท (Site & Context) ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ใช้หลักการของงานสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) ให้อ่านและลึกกว่าเดิมเพื่อที่จะได้เป็นทางออก ในการบรรลุสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมลงไปได้มากกว่าที่เคยในสื่อที่มีความจำกัดทางมิติ เพื่อให้เกิดมิติใหม่ในการอ่าน

กระดาษที่ใช้ในการเขียนแบบจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความโปร่ง (Transparency)¹⁶ เพื่อให้อ่านวยให้มองเห็นได้ชัดเจนเมื่อมีการซ้อนทับ เส้นถูกเขียนขึ้น ประกอบกันเป็นแผนผังอาคาร รูปตัด รูปด้าน ฯลฯ รูปแต่ละรูปถูกซ้อนทับกันแล้วเขียนขึ้นใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อให้ได้รูปตามที่สถาปนิกต้องการ หลังจากได้รูปแล้วก็มาถึงหน้าที่ของตัวหนังสือ ที่จะทำหน้าที่ให้คำจำกัดความเฉพาะของรูปนั้น ๆ จัดวางอยู่เรียงรายบนแผ่นกระดาษ มีขนาดต่าง ๆ กันตามความสำคัญในการขยายความ จากนั้นอาจจะเป็นสี ถูกระบายตามส่วนต่าง ๆ ใช้เป็นสัญลักษณ์หรือใช้เป็นตัวสร้างบรรยากาศ จริง ๆ แล้วความโปร่งของกระดาษก่อให้เกิดพื้นผิวในการเขียนขึ้นอีกสองพื้นผิวคือ บนและล่าง เมื่อรวมกับของเดิมแล้วเท่ากับว่าพื้นผิวในการเขียนแบบทางสถาปัตยกรรมมีทั้งหมดสามชั้นหลัก ๆ บน กลาง และล่าง แต่ละพื้นที่บนแต่ละชั้นเวลาใช้อาจต้องการความโปร่งไม่เท่ากัน รูปที่เขียนขึ้นบนแต่ละชั้นมีบริบทและความหมายที่ต้องการสื่อต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดขอบเขต

¹⁶ บางครั้งกระดาษที่ใช้มีความทึบของเนื้อกระดาษเช่นกระดาษ 100lbs. กระดาษที่ใช้สำหรับพิมพ์จากคอมพิวเตอร์ แต่หลักการของโต๊ะไฟ หรือ การเขียนเป็นชั้น ๆ ของคอมพิวเตอร์ ก็สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในหลักการของความโปร่งอยู่ ในที่นี้จะมุ่งพิจารณาถึงกระดาษที่มีความโปร่งในตัวเองอย่างเช่นกระดาษไข กระดาษร่าง ฯ เนื่องจากเป็นกระดาษที่ถือเป็นแบบนิยมทั่วไป (Convention)

¹⁷ Schneider, Bernhard, **Perspective Refers to the Viewer, Axonometric Refers to the Object**, *DIALDALOS*, p. 81-95

¹⁸ Hewitt, Mark, *op. cit.*, p. 2

การเขียนรูปทัศนียภาพด้วยการวัดระยะในระบบเรขาคณิตที่ได้รับการค้นพบโดย Brunelleschi ในปี ค.ศ. 1425 และการค้นพบการเขียนในทำนองเดียวกันโดย Alberti ซึ่งบันทึกไว้ในหนังสือ *Della Pittura (On Painting)*

ของแบบทางสถาปัตยกรรมก็คือความสามารถในการอ่าน แบบทางสถาปัตยกรรมนั้นต้องทำให้ผู้อ่านสถาปัตยกรรมออก ไม่ว่าจะวิธีการสื่อประสมแบบจัดวางใหม่จะถูกใช้อย่างไร แบบนั้นต้องเอื้อให้อ่านข้อมูลพื้นฐานถึงตัวงานสถาปัตยกรรมได้

ก่อนที่จะก้าวเข้าไปสู่มิติที่ได้มาเพิ่มขึ้นจากความโปร่งของกระดาษเขียนแบบจะช่วยอะไรได้บ้างกับการบรรจุข้อมูล ขอย้อนมากล่าวถึงแนวความคิดในการเขียนรูปแต่ละรูปทางสถาปัตยกรรมก่อน เริ่มต้นจากผังพื้นเขียนขึ้นเพื่อให้เห็นขอบเขตของอาคาร การเชื่อมต่อไหลเวียนของที่ว่างในแนวระนาบ ผังพื้น (Plans) ที่เขียนขึ้นนี้เป็นเสมือนแผนที่แผ่นหนึ่งในการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของผู้ใช้ในพื้นที่ทั้งหมด รูปตัด (Sections) แสดงให้เห็นถึงมวลของอาคาร การเชื่อมต่อไหลเวียนของที่ว่างในแนวตั้ง รูปด้าน (Elevation) แสดงถึงหน้าตา บรรยากาศแสดงด้วยรูปทัศนียภาพ (Perspective) รูปทัศนียภาพนี้ถือเป็นรูปที่สำคัญมากในการแสดงแบบทางสถาปัตยกรรม เนื่องจากเป็นรูปที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศในความเป็นจริงเชิงสามมิติของสถาปัตยกรรม เป็นรูปที่เน้นถึงผู้ดู¹⁷ ได้รับการพัฒนาการเขียนมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง หลังจากการค้นพบวิธีการเขียนเชิงวิทยาศาสตร์¹⁸ จากนั้นรูปทัศนียภาพก็ได้รับการเปรียบเทียบคู่มากับรูปวัตถุ (Axonometric) รูปวัตถุเป็นรูปที่แสดงถึงสามมิติของงานสถาปัตยกรรมอีกประเภทหนึ่งแต่แตกต่างจากรูปทัศนียภาพที่ รูปวัตถุมุ่งเน้นศึกษาถึงวัตถุในแง่วิทยาศาสตร์มากกว่าบรรยากาศ โดยมากแล้วมักแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในมวลของสถาปัตยกรรม การประกอบกันของวัสดุ กระบวนการในการสร้าง ฯ

เมื่อพิจารณาแนวความคิดแบบสื่อประสมจัดวางใหม่ (Collage/Montage) เพียงมิติเดียวคือตัวที่ว่างตรงกลางที่ถูกแทนที่ด้วยกระดาษและวัสดุที่นำมาประสมได้แก่รูปต่าง ๆ ทางสถาปัตยกรรมพบว่า ในงานแสดงแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีการ

นำรูปแต่ละรูปทางสถาปัตยกรรมมาวางรวม/ต่อกัน เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของงานสถาปัตยกรรมนั้น หรือแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการประกอบ สร้าง ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมนั้นขึ้น ย้อน หลังไปถึงสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 มาในสมัยคริสต์-ศตวรรษที่ 18 โรงเรียนที่ทำให้การเขียนแบบทาง สถาปัตยกรรมแบบจัดวางร่วมกันนี้แพร่หลายได้แก่ Ecole des Beaux-Arts จนถึงปัจจุบันวิธีการ แสดงแบบแบบนี้ก็ยังแพร่หลายและได้รับความนิยม อยู่ อย่างไรก็ตามได้มีการทดลองเพิ่มขึ้น จากการใช้ เฉพาะรูปต่าง ๆ ทางสถาปัตยกรรมเป็นวัสดุพื้นฐาน ได้มีการใช้วัสดุอื่น ๆ อาทิเช่น ภาพถ่ายนำมาซ้อน เข้ากับรูปทางสถาปัตยกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงบรร-ยาอากาศของที่ว่างและสภาพแวดล้อมจริง ๆ ที่จะเกิด ขึ้นเมื่อสถาปัตยกรรมนั้นสร้างเสร็จ ไปจนถึงการใช้ วัสดุจำพวกพลาสติกใส ไม้ โลหะ ฯ มาประกอบ การแสดงแบบ การใช้วัสดุพื้นฐานที่ต่างออกไปจาก เดิมนี้เป็นความรู้ทางสถาปัตยกรรมที่สื่อออกไปจาก แบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) เพื่อบอกให้รู้ถึง แนวความคิด ที่มา ความหมาย สาระ อิทธิพล ฯลฯ ที่สถาปัตยกรรมจะบอก โดย หนีบยืมมาจากวิธีการที่ใช้กันแพร่หลายในศิลปะบริ-สุทธิ์ (Fine Arts) ซึ่งโดยหลักการที่แท้จริงแล้วก็ เหมือนกับการประสมส่วนต่างของสถาปัตยกรรม นั้นเอง

บางครั้งจะพบว่าเมื่อมีการใช้กลวิธีสื่อประสม แบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) ในการแสดง แบบ มิติ ที่ได้เพิ่มจากความโปร่ง (Transpar-ency) ของเนื้อกระดาษในแบบนิยมทั่วไป (Con-vention) จะหายไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบนั้น ได้รับการแสดงบนพื้นผิวที่ทึบ ทำให้ข้อได้เปรียบ ของความโปร่งหมดไป ซึ่งจริง ๆ แล้วความโปร่งจะ ทำให้ทึบก็ได้ แต่ความทึบจะทำให้โปร่งนั้นยาก ดังนี้ ลองมาพิจารณาถึงมิติทั้งสามมิติที่ได้มาเนื่องจาก ความโปร่ง หากดูให้ตีความโปร่งของกระดาษที่ใช้

เขียนไม่ได้โปร่งแบบมอทะลุผ่าน แต่โปร่งแบบพอ มองเห็น หากนำภาพไปซ้อนที่ด้านหลัง ภาพที่มอง เห็นจะมีความชัดเจนน้อยลง ความชัดเจนในการ อ่านที่ต่างกันนำไปสู่การแบ่งแยกความสำคัญของการ แสดงความรู้ทางสถาปัตยกรรม อย่างที่กล่าวไว้ เบื้องต้นว่าขอบเขตของการแสดงแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) ที่สำคัญคือต้อง อ่านงานสถาปัตยกรรมออก การแสดงแบบทาง สถาปัตยกรรมก็ควรเป็นแบบที่งานสถาปัตยกรรมมี ความสำคัญสูงสุด ชัดเจนและอ่านออก ส่วนองค์ ความรู้ต่าง ๆ ที่นำมาประกอบกับการแสดงแบบ ก็สามารถใช้มิติที่มีความแตกต่างในความชัดเจนของ การอ่านเป็นตัวช่วยลดการแข่งขันความสำคัญกับ สถาปัตยกรรมที่แสดงอยู่ อาทิเช่นให้ตัวแบบทาง สถาปัตยกรรมเขียนอยู่บนกระดาษ ในขณะที่ตัว หนังสือ ภาพต่าง ๆ อาจสอดอยู่ด้านล่างของแผ่น กระดาษทำให้ความชัดเจนเลือนหายไป เมื่อดูแบบ สิ่งที่เห็นก่อนคือตัวแบบสถาปัตยกรรม เสร็จแล้วจึง พิจารณาที่รายละเอียดอื่น เมื่อใช้มิติประกอบกับ กลวิธีสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Mon- tage) ที่อาจใช้ในทุก ๆ มิติที่มี ความลึกในการ บรรจุความรู้ทางสถาปัตยกรรมจะมากขึ้น ทำให้ ข้อจำกัดแต่เดิมของสื่อที่มีเพียงสองมิติ (2-Dimen- sion) จะลดน้อยลง

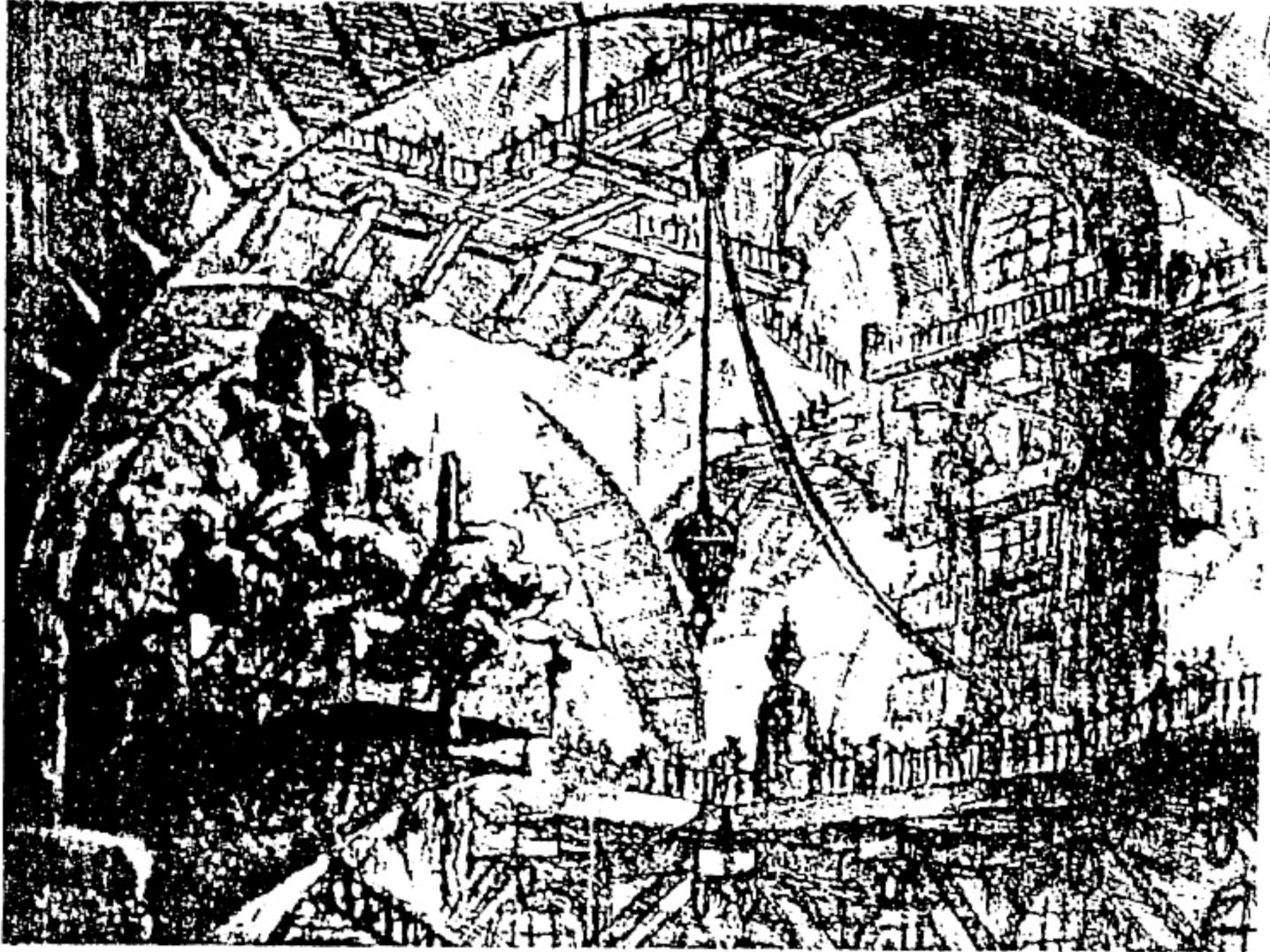
อย่างไรก็ตามการแสดงแบบโดยวิธีนี้แนว ความคิดที่มุ่งประเด็นทั้งหมดยังเป็นแนวความคิด พื้นฐาน ไม่ได้มีการเปลี่ยนโครงสร้างในการมองการ แสดงแบบทางสถาปัตยกรรมออกไปใหม่ การใช้กล วิธีประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) รวมทั้งมิติที่ได้ยังยึดติดอยู่กับแบบแผนความคิดดั้ง เดิมที่มองรูปทุกรูปทางสถาปัตยกรรมเป็นเหมือน สัญลักษณ์แบบต่าง ๆ ภาพและข้อมูลที่ใส่เพิ่มก็เป็น เช่นสัญลักษณ์ของความรู้ด้วย ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้ มีการประสมในกระบวนการการสร้างสัญลักษณ์เลย Peter Eisenman และ John Hejduk ได้พยา-

ยาม ทดลองประสมกระบวนการการสร้างสัญลักษณ์นี้ขึ้น ไม่ว่าจะ เป็น House El Even Odd ของ Peter Eisenman ที่ผังพื้น (Plans) และรูปวัตถุ (Axonometric) ล้อเลียนกันและกัน หรือวิธีการเขียนแบบ 45 องศาของ John Heduk ก็พยายามที่จะทดลองความสัมพันธ์ของรูปทางสถาปัตยกรรมคู่นี้ นอกจากลักษณะทางโครงสร้างที่ยังคงเดิมแล้ว วิธีการมองแบบทางสถาปัตยกรรมก็ยังเป็นไปในรูปแบบเดิม หากมิติในการแสดงแบบของแบบแต่ละแผ่นเพิ่มมากขึ้น มิติในการจัดวางและการมองแบบสถาปัตยกรรมก็น่าจะเปลี่ยนไป เมื่อลองซ้อนแผ่นผังพื้นทุกชั้นเข้าด้วยกันในแนวตั้งหรือแนวระนาบก็ตาม หากเว้นระยะผังพื้นแต่ละแผ่นนั้นเท่ากับความสูงของชั้นแต่ละชั้น รูปที่ได้จะเป็นรูปวัตถุในขนาดใหญ่ขึ้นเท่ากับขนาดของกระดาษที่ใช้ในการแสดงแบบ ดังนั้นแบบทั้งหมดที่มีคุณสมบัติของสองมิติก็จะประกอบกันขึ้นเป็นสามมิติในสัดส่วนที่ต้องใช้ที่ว่างในทางสามมิติจริง ๆ ในการสัมผัส หากการจัดวางการแสดงผลแบบทางสถาปัตยกรรมถูกสอดแทรกซ้ำด้วยกลวิธีสื่อประสมแบบจัดวางใหม่ (Collage/Montage) การสัมผัสแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) ก็จะเปลี่ยนไป มีการใช้

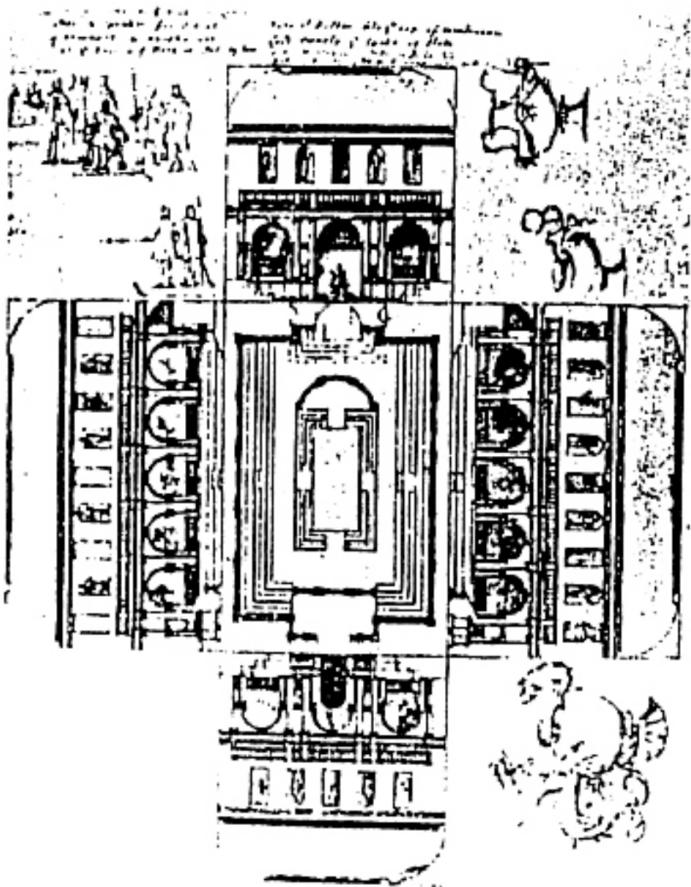
สามมิติมากขึ้น ซึ่งอาจจะออกไปในแนวศิลปะแบบจัดวาง (Installation) ของศิลปะบริสุทธิ์ (Fine Arts) แต่เมื่อสถาปัตยกรรมสุดท้ายนั้นเป็นสามมิติการจัดวางแบบทางสถาปัตยกรรมให้รับรู้ได้จริงด้วยที่ว่างในสามมิติก็น่าจะเป็นการตอกย้ำถึงมิติที่แท้จริงของสถาปัตยกรรมนั่นเอง

ด้วยการจัดวาง กลวิธี มิติในการแสดงแบบ ความซับซ้อนของข้อมูลพื้นฐาน และตัวแบบทางสถาปัตยกรรม (Drawings) แท้ ๆ เอง ทำให้แบบแสดงสถาปัตยกรรม (Architectural Drawings) หลุดพ้นจากการเป็นเพียงตัวแทนของสถาปัตยกรรมสุดท้ายแต่เพียงอย่างเดียว ก้าวเข้ามาเป็นวัตถุที่ต้องได้รับการคิดคำนึง ไม่ว่าจะ เป็น วิธีในการอ่าน การเลือกรูปทางสถาปัตยกรรม การเลือกข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาแสดงเพื่อที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ด้วยตัวเองว่าสถาปัตยกรรมนี้กำลังพูดถึงอะไรอยู่ เป็นองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลในขณะนั้นที่กำลังครอบงำสถาปัตยกรรมอยู่ บอกถึงช่วงเวลาของสถาปัตยกรรม ถึงช่วงเวลาของโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม และที่สำคัญคือช่วงเวลาของวัฒนธรรม (Zeitgeist)

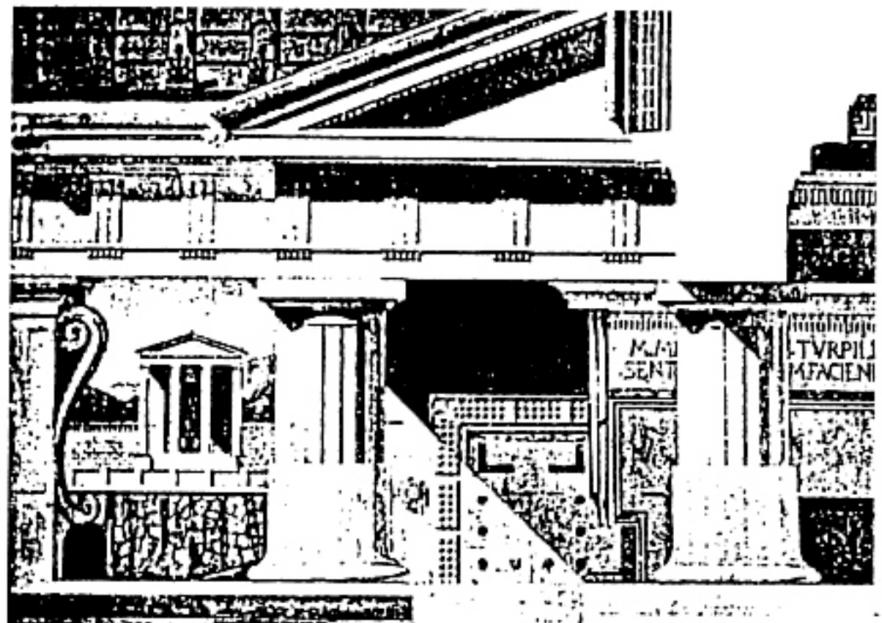

Giovanni Battista Piranesi: รูปทัศนียภาพแสดงให้เห็นถึงห้องโถงขนาดใหญ่ มีคานโค้ง และมีกลุ่มนักโทษอยู่บนหิน ลังเกตภาพจะแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศจากมุมมองของผู้ดู มากกว่าที่จะเน้นที่ตัวแท้ ๆ ของสถาปัตยกรรม

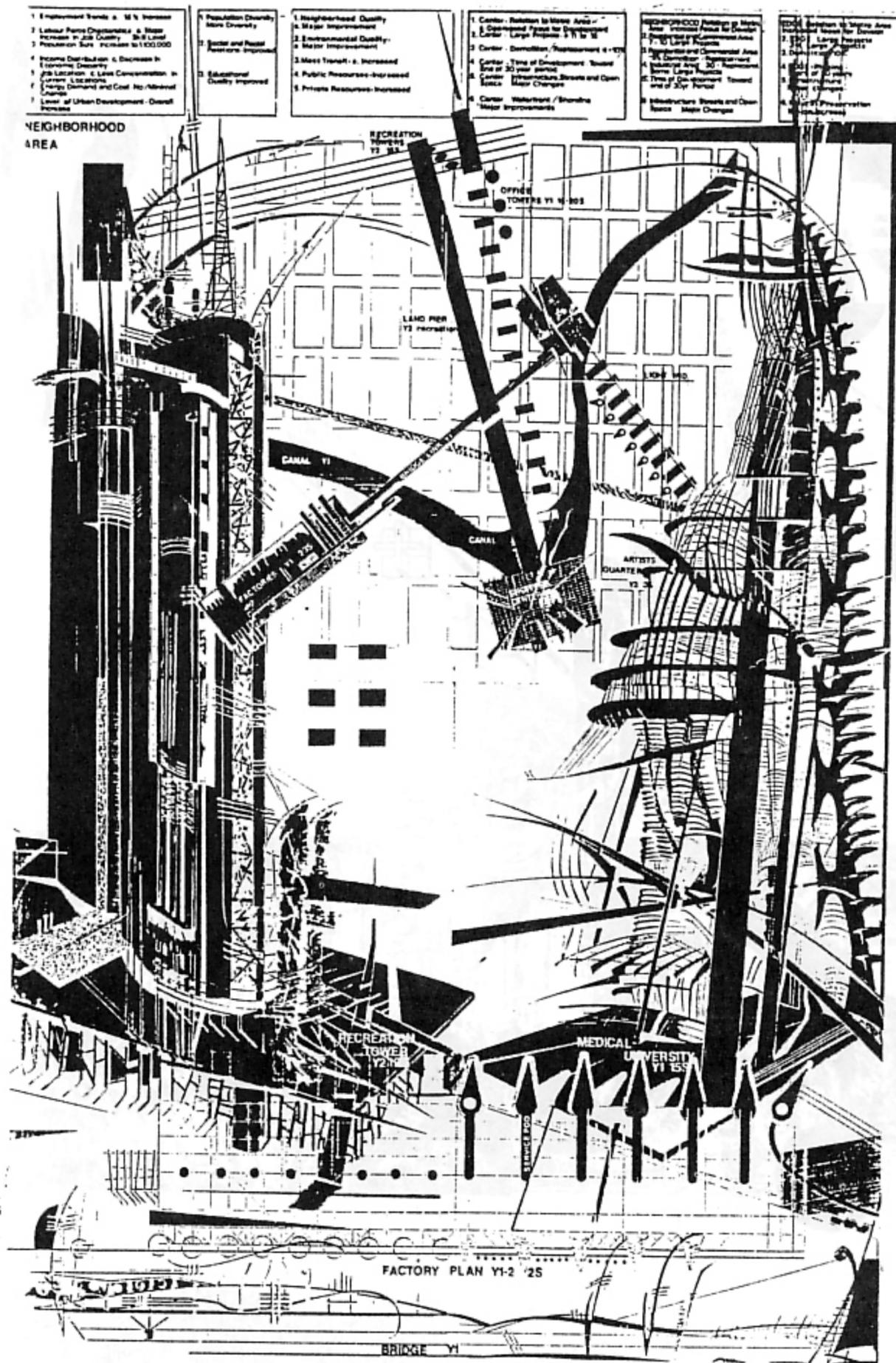

William Kent: สถาปนนาง (House of Lords), Westminster, London, 1735 การนำผังพื้นและรูปด้านภายในมาเขียนร่วมกัน เหมือนให้อาคารเป็นกล่องกระดาษแล้วคลี่ทุกด้านออกมา

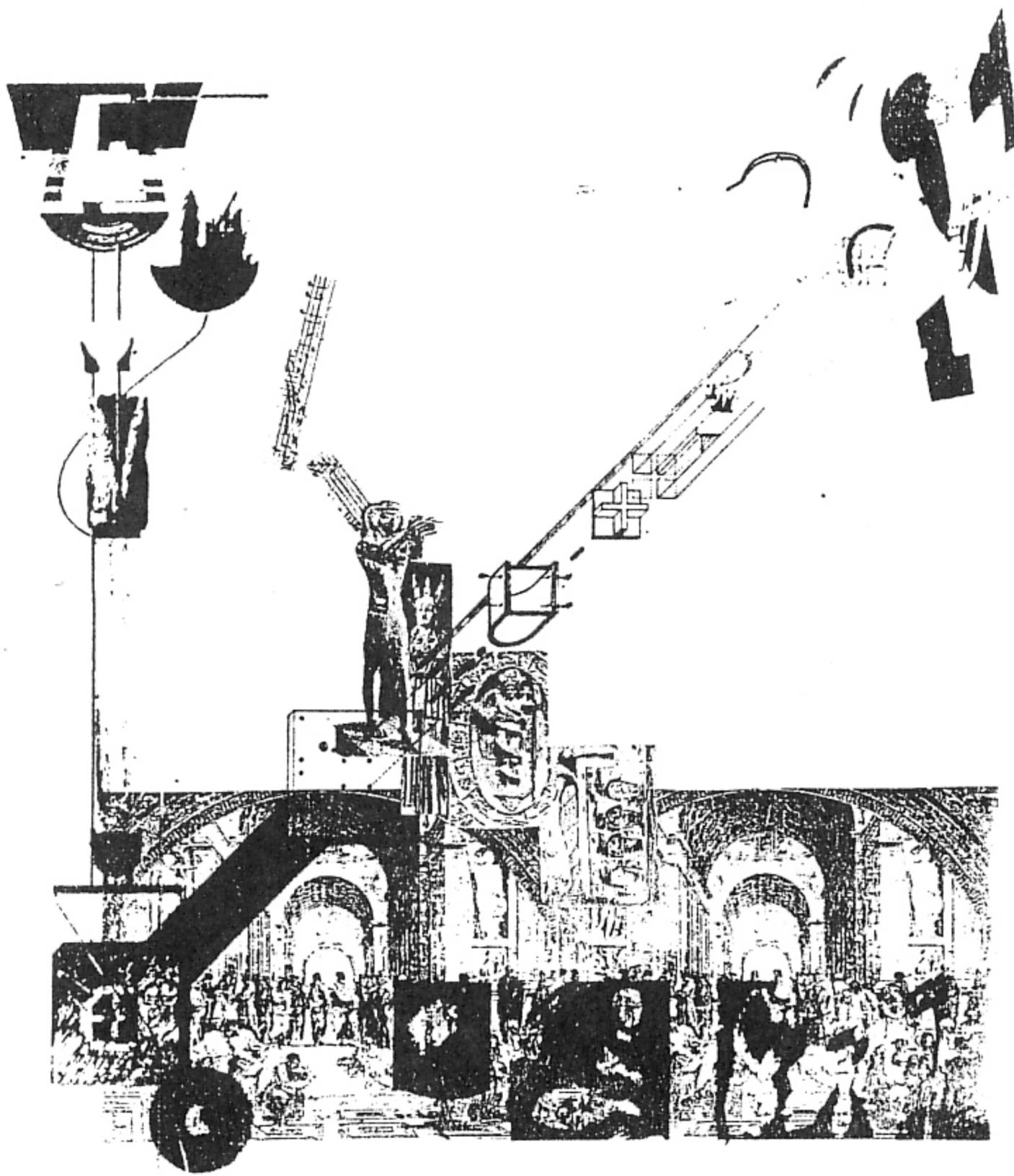
D'espouy: Cori, วิหารแห่งเฮอรัลคูลิส (Temple of Hercules) การจัดองค์ประกอบและเนื้อหาในภาพเป็นการนำเอารูปทางสถาปัตยกรรมประเภทต่าง ๆ มาเขียนไว้ร่วมกัน โดยเน้นความสำคัญของภาพที่ต้องการจากมาตราส่วน

Spiller Farmer: เมืองในอนาคต (Vision of the City of the Future), Milwaukee, USA.

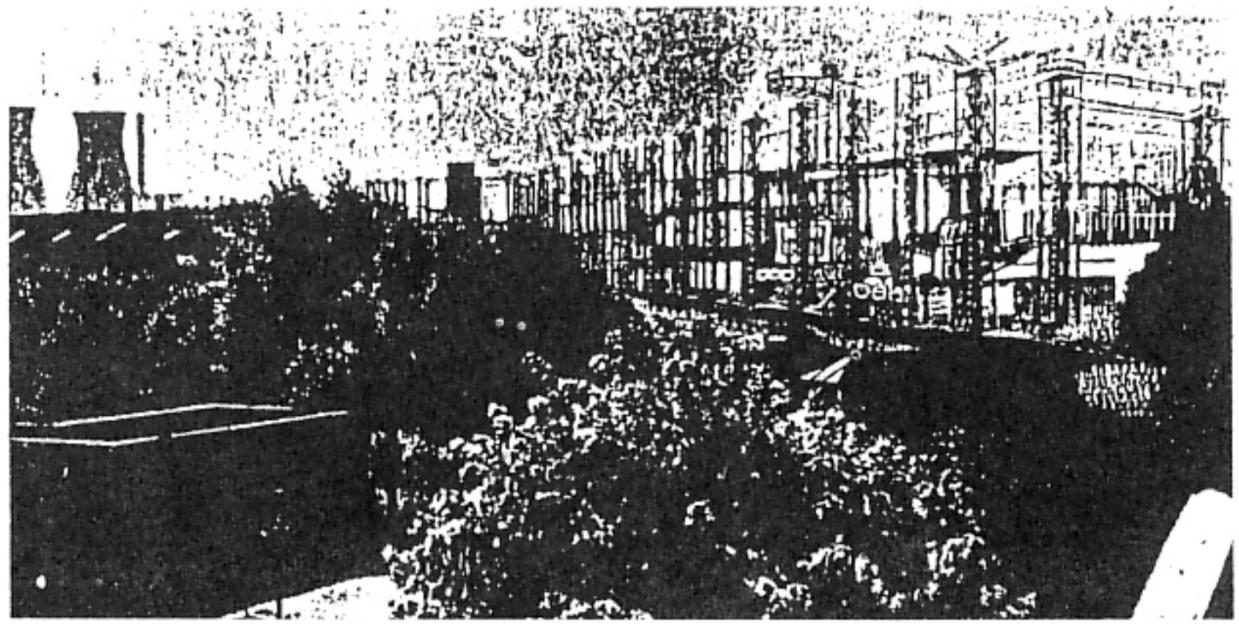

Alan Phillips, The Column Minerva, London, Xerox Collage
Graphite & Ink on Polyester Film

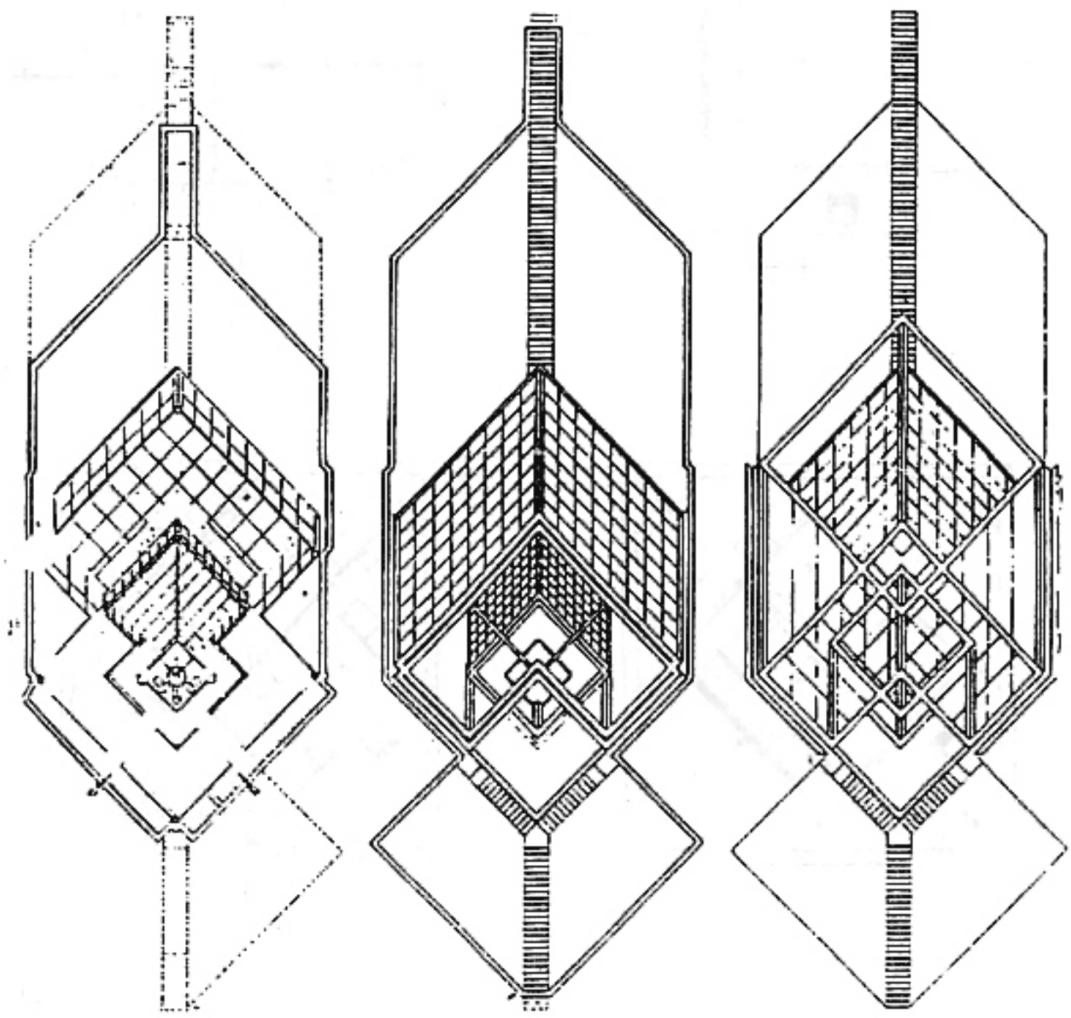
สังเกตเรื่องราวที่เป็นที่มาจะซ้อนอยู่ด้านหลัง เป็นรูปถ่ายจากรูปจริงอีกที ส่งองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม คือเสาตุ๊กแยก ส่วนเขียนเพื่อแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนในการสร้าง

Cedric Price: Fun Palace,
Mixed Media on Photograph

	CUBE	EL	POST AXONO METRIC	SECOND AXONOMETRIC
OBLIQUE ELEVATION				
FRONTAL ELEVATION				
PLAN				
AXONOMETRIC				

ผังชั้นที่ 2

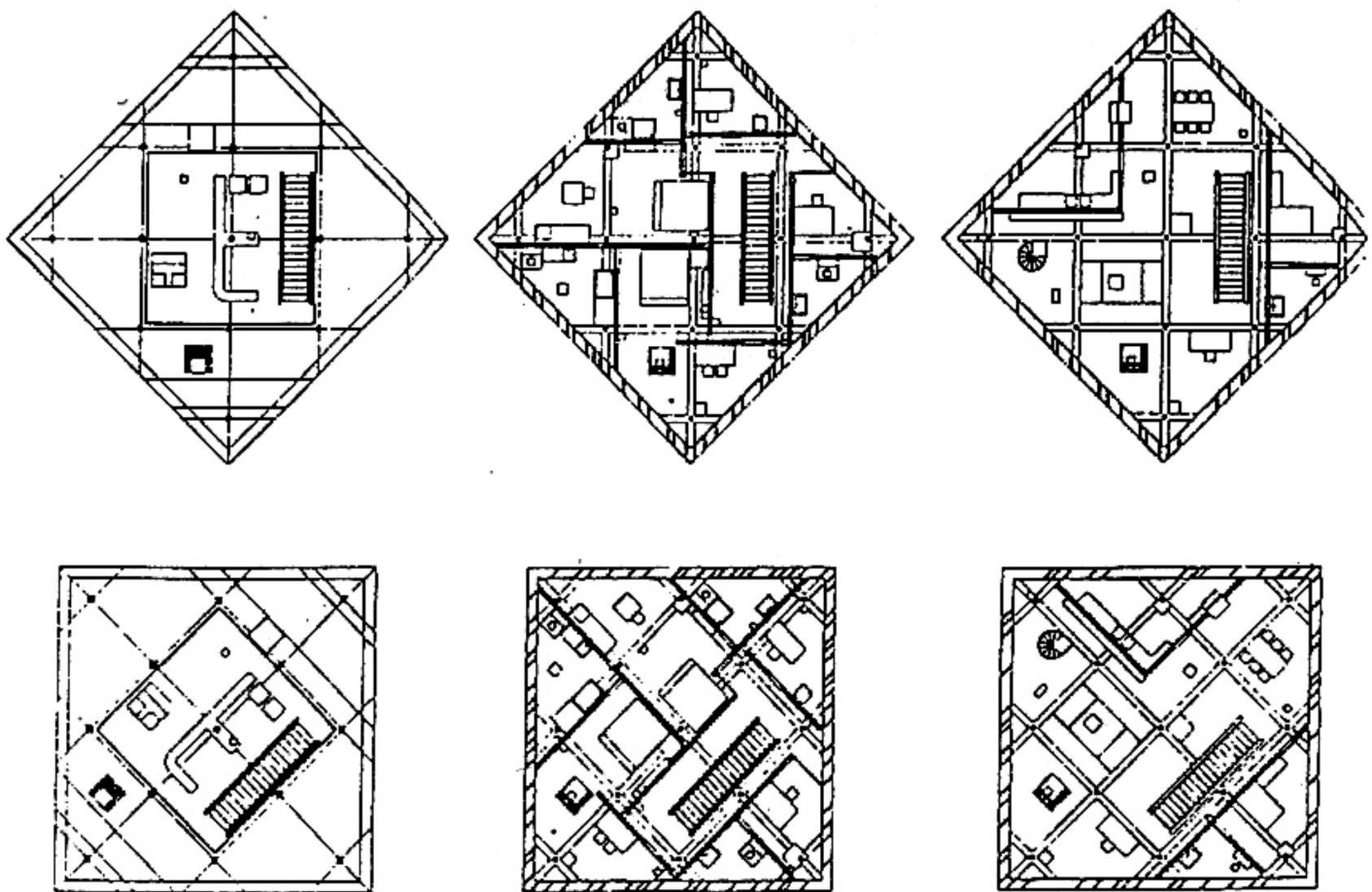
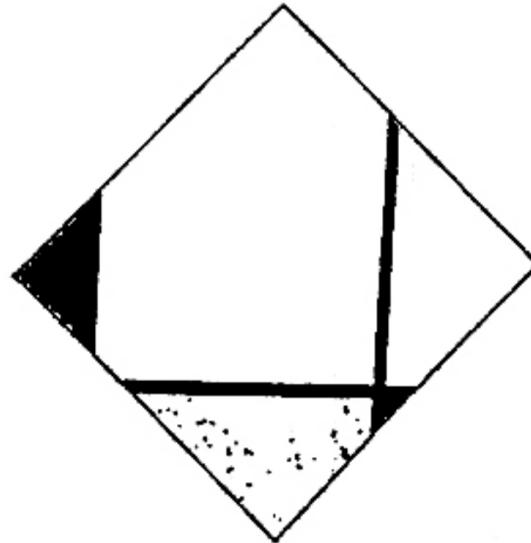
ผังชั้นที่ 3

ผังหลังคา

Peter Eisenman: House El Even Odd, Project, 1980
Transformation Diagrams & Plans

John Hejduk, Diamond House, Project A., 1968

Piet Mondrian:
"Foxtrott", 1926

แถบบน : องศาเริ่มตามที่สถาปนิกต้องการ

แถบล่าง : หมุนเปลี่ยน 45°